

MUNKÁCSY CSALÁDJÁNAK EREDETE. HAGYOMÁNY ÉS VALÓSÁG

– Czeglédi Imre –

Munkácsy családjának (a Liebek) eredetére kétféle elképzelés, változat, hagyomány él a családban és a szakirodalomban.

1. Bajor eredet. Az 1899-ben és 1903-ban nyilvánosságra hozott kézírásos családtörténet, a Bártfai Kódex szerint a bártfai Liebek a 17. században **Bajorországból** jöttek Magyarországra. Munkácsy magyarországi rokonsága örömmel fogadta ezt a forrást, és a kódex nyilvánosságra hozatala után, mintegy száz éven át családjukat az igen előkelő bajor Lieb családtól származtatták.

Ezt a forrást használta a szakirodalom is, ha Munkácsy őseit megemlítette.

Ma már bizonyítható, hogy tévedtek.

A bártfai Liebeket és Munkácsy édesapját összekötő, eddig biztos személynek tekintett „nagyapa”, **Lieb György János József**, akiről a kódexet közlésekor feltételezték, hogy ő „*lehetett*” Munkácsy nagyapja (s a közlést átvevők már úgy adták tovább az adatot, hogy ő „*volt*” Munkácsy nagyapja), teljesen tévesnek bizonyult. Az *igazi nagyapa* ugyanis **Lieb Ignác** volt, akinek házassági és gyermekeinek, köztük Munkácsy édesapjának születési anyakönyvi bejegyzései az eperjesi levéltárban megtalálhatóak.

Amíg nem kerül elő más rokon személy a bártfai Liebekből, addig ez a rokonság nem fogadható el.¹

2. Tiroli eredet. Egy másik hagyomány szerint a Lieb család Tirolból a 18. században érkezett Sóvárra. Ez a Munkácsy halála körüli időkből származó családi visszaemlékezés tehát **Tirolból** eredezteti a sóvári Liebeket.

Mi az igazság a „tiroli Lieb” család és Munkácsy családja közötti rokonságból?

---

¹ A röviden csak Bártfai Kódexnek nevezett kézirat eredeti címe: „Liebische Denckmalen so seit Anno 1639 Geschehen”. Lelőhelye: Státny Arhiv, Bardejov. Szlovákia. Ennek alapján a Liebek bajorországi származásának első közlései: BENCZUR 1899; BENCZUR 1903. 66–68.

A tiroli Liebek

Munkácsyné testvérének, Philippine-nek a fia, Walter Ilges, még Munkácsy életében, 1899-ben megjelentette Munkácsyról írt tanulmányát, melyben már említi a Munkácsy családjában meglévő hagyományt, amely szerint a Lieb család Tirolból származott Magyarországra, és eredetileg Lieb von Lilienfeld volt a nevük.²

Ez a hagyomány létezett a magyarországi Liebek családjában is. Írott formában a Budapesti Hírlap őrizte meg, és természetesen Ilges-énél több részletet tartalmaz.

A Munkácsy halála körüli időkben a Budapesti Hírlapban Vadnay Károly miskolci újságíró több tárcát is megjelentetett Munkácsy rokonairól. Ehhez kapcsolódott 1900-ban Eperjesről özvegy **Noszticzius Károlyné**, született **Tóth Valéria** (Munkácsy nagynénjének – édesapja húgának – leánya) levele a Hírlapnak, aki a Lieb család tiroli származásáról a családban fennmaradt hagyományt írta meg. Sajnos, a levelet kivonatosan és néha átírva jelentette meg az újság, így ennek alapján tudjuk csak közölni (az érdektelen részek kihagyásával és az esetleges újságírói elírásokkal).³

Íme az újságcikk:

„Vadnay Károly (...) adatait kiegészíti az a levél, melyet ma kaptunk Eperjesről, özvegy Noszticzius Károlyné, született Tóth Valéria úrnőtől, Munkácsy Mihály unokatestvérétől. Ebből megtudjuk, hogy Munkácsy Mihály **nagyatyja** Tirolból – a hol a Lieb-család **Lindenfeldi** előnévvel virágzott – azért jött Magyarországra, mert az állam mint építő-mérnököt megbízta Sóvártt, Sáros megyében a sóházi épületek építésével. Az öreg Lieb ezután nem tért vissza Tirolba, (...) Munkácsy nagyapja Sóvártt telepedett meg, a hol só-főtiszt lett, ifjabb öccse tűzérőrnagy volt, (...) a **legifjabb** öccs szintén sótiszt volt Sóvártt, s ennek **unokája** jelenleg Eperjesen **állami tanító**. A régi családi ház még most is meg van Tirolban; homlokzatán ez a fölirat olvasható:

„Dieses Haus ist in Gottes Hand
Michael Lieb werd' ich genannt.”

(Ez a ház Isten kezében van. Lieb Mihály a nevem.)⁴

A „Lieb-ház”-ról csak annyit, hogy Valéria unokájánál, Nemespanny Ivánnál már más változatban maradt fenn a nagyanyjától, a fent említett Lieb Valériától hallott karintiai ház felirata: „Dieses Haus ist im Gottes Hand, Emericus Lieb hat

² ILGES 1899. 10–11.

³ A Noszticzius Károlyné levele alapján írt cikk: „Munkácsy rokonsága”. Budapesti Hírlap. 1900. május 22.

⁴ Ónody Magdolna Íme a festő című, 2008-ban megjelent kiadványában a ház emléktábláján található Lieb Mihály név olvasásának hatására már ki is jelenti, hogy „Lieb Mihály Lindenfeldben a festőművész dédapja”. Állítja anélkül, hogy tudná, mikor élt a táblán olvasható Lieb Mihály. Ilyen felületes megállapítást nem szabad elkövetni, mert netán valaki elhiszi, és ez is elterjed a családban, vagy átveszi saját munkájába a „felfedezett” dédapát.

mich erbaut". (Ez a ház Isten kezében van. Lieb Imre épített engem.) Nemespanyy szerint a Liebek a „*von Lilienfeld*” előnevet használták. Használt pecsétjük: „*ötágú nemesi korona, alatta pajzsban négyágú liliom*”.⁵

Íme a szájhagyomány változásai és megbízhatósága egy családon belül is.

Az újságíró így folytatja a levél alapján a Lieb család történetét. (Jelentős terjedelmű, de lényegtelen tartalmú kihagyásokkal közöljük):

Magyarországon „*Munkácsy nagytatyja nőül vette egy sóházi ellenőr leányát, Kaszner Máriát. Első fia Imre volt, a ki az összes magyarországi vámhivatalok főigazgatója volt s kinek leánya, özvegy Pansieri, született Lindenfeldi Lieb Rafaéla jelenleg Esztergomban él nyugdíjából. A nagyapa második gyermeke Mária volt, aki mint özvegy aszódi és tótygyürki Tóth Ferencné 1889-ben Nagy-Vitézen halt meg 89 éves korában. Ennek gyermekei: a levélíró Noszticzius Mihályné (helyesbítve Károlyné – Cz. I.), született Tóth Valéria (...). A legöregebb magyar Lieb harmadik gyermeke volt Mihály, a művész atyja...*”.

A feltételezett család tehát a következő
(félkövérrel szedve a fontos személyeket):

- A) **Nagyapa**: mérnök, majd sófőtiszt Sóváron (felesége **Kaszner Mária**).
(Valéria szerint ő „*a „legöregebb magyar Lieb*”.)
- B) Öccse tüzérőrnagy.
- C) **Legifjabb öccse** sőtiszt Sóváron. Ennek leszármazottai:
  - C.1 Lieb Rafaela, özvegy Pansieri.
  - C.2 (A sőtiszt másik gyermekét nem említi.)
    - C.2.1 A sőtiszt **unokája tanító** Eperjesen.

A családi hagyomány mindig fontos része a családtörténetnek, jó forrásanyag, de lehetnek benne elhomályosodó részek, tévedések is. Épp ezért megfelelő kritikával kell kezelni, és egyeztetni kell a rendelkezésünkre álló dokumentumokkal.

A hagyományban mi a valóság?

A) A nagyapa (neve a visszaemlékező unoka, Valéria előtt ismeretlen!) fő-sőtiszt Sóváron, akinek a feleségére viszont emlékszik: a feleség **Kaszner Mária**, egy sóházi ellenőr leánya.

- Ez a személy tökéletesen igazolható, mivel a feleségét is említi. Valóban volt Lieb nevű sőtiszt („*sófőtiszt*”) Sóváron, akinek a felesége Kaszner. Nem Mária, hanem a házassági anyakönyv szerint Anna – a családi használatban ennek ellenére lehetett Mária is, sőt, egyik gyermeke születésénél az anyakönyvben már Mária a neve –, és valóban egy egykori sóházi

⁵ Nemespanyy Iván 1976. február 20-i levele a szerzőhöz.

ellenőr leánya volt! Ez a sótiszt a házassági anyakönyvi bejegyzés szerint **Lieb Ignác** volt, és 1793. október 22-én kötöttek házasságot Sóváron.⁶

Különös, hogy a nagyanya nevére jól emlékezett Valéria, a sótiszt nevére – saját nagyapjára! – azonban már nem. (Valéria 68 éves volt, amikor a levelet írta a Hírlapnak, és kb. 8 éves, amikor ez a nagyapja meghalt.)

Az emlékezés további része azonban téves:

Ez a nagyapa nem jöhetett Tirolból „építőmérnök”-ként Sóvárra, mert bizonyíthatóan már Magyarországon, Iglón járt középiskolába is (a gimnázium V. osztályába, tehát tizenévesen), és a sóhivatali iratok szerint 21 éves korában (1785-ben) került a sóbányába a legalacsonyabb beosztásba, szerződéses sókivonónak.

Lieb Ignác tehát 1764 körül születhetett.⁷

Ez az évszám fontos lesz a következőkben!

Mikor lett volna mérnök? 19–20 évesen? Ilyen fiatalon irányította volna a sóvári építkezéseket? Utána beállt a legalacsonyabb sóbányai beosztásba? Építőmérnökből sókivonóvá süllyedni? Lehetetlen.

Inkább a hagyomány kevert össze személyeket.

Az építőmérnök és a sófőtiszt nyilván két személy lehetett.

Egy mérnök – Thomas Lieb „geométa” – valóban dolgozott Sóváron Lieb Ignáccal azonos időben. Ennek a Thomas Liebnek 1780-ban a közeli Ófaluról és 1782-ben Sóvárról készült két térképe megtalálható az Országos Levéltárban. A Lieb Ignác és Thomas Lieb között lévő esetleges családi kapcsolatot azonban nem tudjuk igazolni.⁸

Lássuk tovább a hagyományt!

B) A nagyapa öccse tüzérőrnagy volt. Ez a személy előtünk ismeretlen, de a továbbiakban nincs is jelentősége.

C) A hagyomány szerint a nagyapa „**legfiatalabb öccse**” is sótisztviselő volt.

⁶ Lieb Ignác házassági bejegyzése: Statny Archiv, Presov. Sóvári római katolikus egyház esketési anyakönyve.

⁷ A Lieb Ignác életével, sóhivatali pályafutásával kapcsolatos források: Magyar Országos Levéltár. Magyar Kamarai Levéltár. E 91. Salinaria. Mutatók, majd ennek megfelelő iratanyag. (Feldolgozása: CZEGLÉDI 2001. 11–17.).

⁸ MOL S 11 Kamarai térképek 1122 és 1088.

Nem ismerjük, volt-e öccse a nagyapának, Lieb Ignácnak, mivel a házasságkötésének bejegyzésénél, ahol a szülei nevét kellett volna megjelölni, a szülők neve helyett „*p a r e n t e s i g n o r a b i l e s*” (= ismeretlen szülők) van beírva az anyakönyvbe, így Munkácsy nagyapjának, Lieb Ignácnak családi környezete (szülei meg testvérei!) **nem kutatható!**⁹

A szövegből és a családkutatásból azonban hamarosan kiderül, hogy nem a nagyapja legifjabb öccséről van szó. Valéria szerint ugyanis ez „*a legifjabb öccs szintén sótiszt volt Sóvártt, s ennek unokája jelenleg Eperjesen állami tanító*” – írja Tóth Valéria.

Ez az „**unoka**” pedig elvezet bennünket a családi környezet tisztázásához!

Valéria szerint tehát a „**nagyapá**”-nak **három gyermeke** volt:

1. Imre
2. Mária
3. Mihály (Munkácsy atyja)

Ez való igaz, de a három testvér nem a Tirolból építőmérnökként érkező, ismeretlen „nagyapá”-nak, hanem **Lieb Ignác**nak a gyermekei.

Ezeket azonban fordított sorrendben említi.

A gyermekek valódi sorrendje:

1. Mihály (*1800)
2. Mária (*1802)
3. Imre (*1803)

(Valéria tehát tudta, hogy édesanyja a középső gyermek volt, de a nagybácsikat már összekeverte.)

Mindezek ellenére a hagyománynak van két olyan tévedhetetlen adata, amely a továbbiakban biztonságosan használható a családfa összeállításában. Eszerint a sóvári sótisztnek, a „nagyapának” az **öccse** is *sótisztviselő* volt, és ennek **unokája tanító** Eperjesen. (Valéria is Eperjesen élt ugyanebben az időben, tehát személyesen ismerte a tanítót, itt Valéria nem tévedhetett.)

Kár, hogy az említett unoka, a tanító nevét nem írta le, de a család így is tisztázható.

*

⁹ Ezt az adatot most teszem közzé először! Eddig nem közöltem – elhagytam a Munkácsy őseiről szóló tanulmányomban is!

A további szereplők **felderítéséhez** időrendben fordítsuk meg a szereplőket! A legfiatalabbtól – és legmegbízhatóbbtól – haladjunk vissza az ősök felé.

A legbiztosabb pont a legutóbb említett, s Valéria idejében Eperjesen **tanítóskodó**, tehát **élő Lieb**. (A leszármazottaitól tudjuk, hogy **Imre**. Nevezük Imre II.-nek. A család tagjaitól tudom, hogy felesége Adamszky Eleonóra volt.)

Ez a tanító – Valéria szerint is – unokája volt a **nagyapa** „**sótisztviselő öccse**”-nek.

De ki volt a sótisztviselő öccse?

Az eperjesi tanító, Lieb Imre II. tanító családját az általam „kecskeméti” Liebeknek nevezett Liebek tisztázták.

A Lieb család három tagja ugyanis a 20. század elején a trianoni határmegvonás után a hűségeskü elől csehszlovák területről 1918-ban Magyarországra szökött. Mindhárman tanítók voltak, Kecskemét környékén kaptak állást, és e Lieb család történetéből ismerjük, hogy Imre II.-nek az apja **Imre I.** volt.¹⁰

Ha Imre II. a „sótisztviselő öccs”-nek unokája volt, akkor Imre I. a „sótisztviselő” fia volt.

Ki volt ez a sótisztviselő?

Nem Lieb Ignácnak a legkisebb öccse – amint a hagyomány tartja –, hanem Lieb Ignác fiának, Lieb Mihálynak (Munkácsy édesapjának) a legfiatalabb öccse. Lieb Imre II. eperjesi tanító tehát csakis Lieb Mihály öccsének, Lieb Imre Istvának volt az unokája.

Ezek szerint Imre István volt a Valéria által említett eperjesi tanító nagyapja.

Ezt Imre István születési anyakönyvi bejegyzése bizonyítja az eperjesi levéltárban. Ugyanezt igazolta Munkácsy bátyjának, Emilnek fia, Munkácsy Sándor is 1933-ban, amikor Lieb Imre István utódai, az általam „kecskeméti” ágak nevezett Liebek is kérvényezték a híres festő rokon után a Munkácsy név felvételét.

„Alulírott Munkácsy Sándor ezennel kinyilatkoztatom, hogy védett családi nevem, a „Munkácsy” családnévnek rokonaim, Lieb Tivadar községi tanító, kecskeméti lakos és Lieb Emil községi tanító, peszéradacsi lakos által leendő felvétele ellen, – akiknek nagyatyja az én édesatyám unokatestvére volt, – semmi néven nevezendő kifogásom nincs, minélfogva ahhoz, hogy Lieb Tivadar – és Borbála Erzsébet és Hedvig Mária nevű kiskorú gyermekei, valamint ezután születendő törvényes utódainak, úgyszintén Lieb Emil és

¹⁰ A kecskeméti Lieb családra forrásaink: Munkácsi Emil nyugalmazott pedagógus szíves szóbeli és írásbeli közlései az 1970-es, 1980-as években. Valamint: Bács-Kiskun Megyei Levéltár. Kecskeméti tanfelügyelőség. Külön kezelt iratok VI.502./c. Kecskeméti községi népiskola... évi jelentései.

László nevű kiskorú gyermeke, valamint ezután születendő törvényes utódainak családi neve „Munkácsy” névre változtassék át.”¹¹

Lieb Tivadar nagyapja (Imre I.) és Munkácsy Sándor apja (Munkácsy Emil) tehát unokatestvérek voltak. Ez abban az esetben lehetséges, ha Lieb Imre I. és Munkácsy Emil egyik-egyik szülője (apja vagy anyja) testvérek voltak.

Ez a két testvér valóban megvan a családfán: Lieb Mihály (Munkácsy apja) és öccse, Lieb Imre István (Lieb Tivadar dédapja).

Ez a sóhivatalnok Imre (Imre István) tehát nem a nagyapának (Lieb Ignácnak) volt az öccse, ahogyan Valéria említette, hanem a nagyapa, Lieb Ignác fiának, Mihálynak az öccse, azaz Lieb Ignác kisebbik fia.

Eszerint Valéria itt tévedett. Valéria nem is említi Imre István nevét, mert sejtelmesen emlékezhetett a nagyapa „sótisztviselő öccsére”. Mi a messzi Délvidéken, Ómoldován találtuk őt: már az 1840-es években (60 évvel Valéria levelének megírása előtt – Valéria ekkor még kisgyermek volt) magas beosztású sótisztviselőként: „*harmincados*”, majd „*bánáti helyettes felügyelő*” volt. Az „*összes magyarországi vámhivatalok főigazgatója*” – írja róla Valéria. Meglehet, hogy Valéria ritkán vagy alig látta a messze elkerült rokont, inkább csak hallott róla.

*

Mindezek után lássuk a családot – most már az eredeti sorrend szerint!

A Valéria által említett (tévesen mérnökből változtatott) sótiszt Lieb **Ignác**, Valéria és Munkácsy **nagyapja**. (Lieb Ignác testvéreit nem ismerjük – nem ismerhetjük –, mivel szülei a házassági bejegyzés szerint ismeretlenek, tehát testvérei is felderíthetetlenek.) De Valéria nem is róluk beszél.

- Ignácnak nem öccse, hanem **fia** volt ismét sótiszt: Lieb **Mihály**, Munkácsy édesapja, valamint
- Mihály **öccse**, **Imre István** is sótisztviselő lett úgy, ahogy Valéria írja, csakhogy ő a nagyapa öccsének említi.
- Ennek „unokája” az Eperjesen tanító **Imre II.**

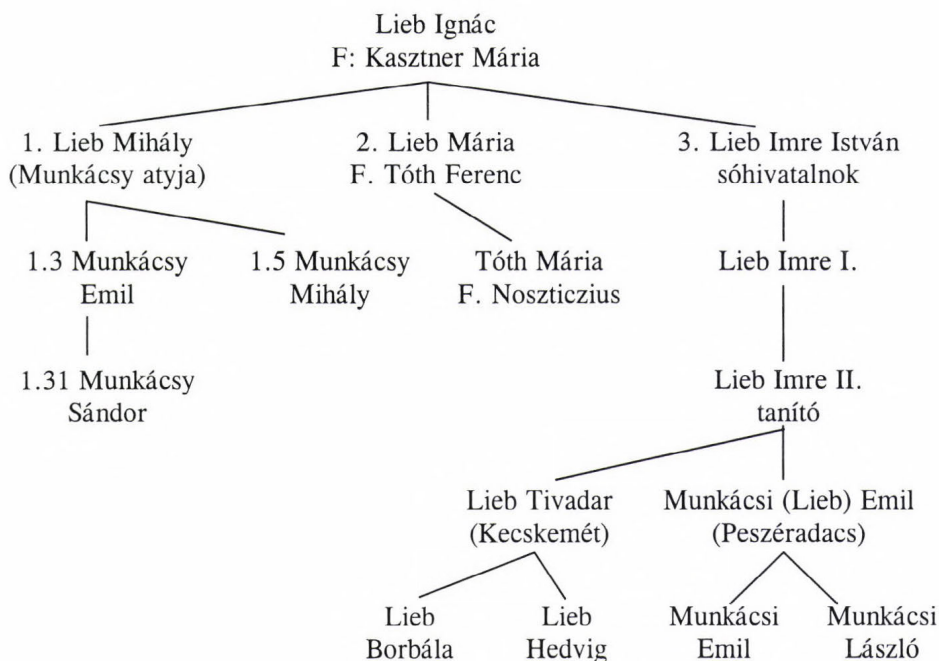
Ez tehát a hagyomány és a valóság.

Vannak jó részletei, emlékei, de a rokoni kapcsolatok elhomályosultak, összekeveredtek, tisztázásra szorultak.

---

¹¹ Munkácsy Sándor nyilatkozata 1933. december 19-én dr. Hedry Aladár budapesti közjegyző irodájában. (BM irat).

Íme a Lieb család rövidített táblázata
(Az említett nevekkel)

Ez a család – a hagyomány szerint – Tirolból került Magyarországra, de bizonyítani nem tudjuk, mert Lieb Ignáctól, a nagyapától felfelé, Lieb Ignác házassági bejegyzése miatt („parentes ignorabiles”) a család ősei kutathatatlanok, tisztázhatatlanok.

Az, hogy találtak egy házat, amelyen ki volt írva Lieb Mihály neve, még nem bizonyíték. Sok más Lieb család élt és él Ausztriában, akiknek emlékét őrizheti a ház felirata.

Ilges és Tóth Valéria visszaemlékezése között **azonban** van egy nagy különbség. Mindkettő **Tirolból** származtatja ugyan a családot, de Ilges Lilienfeldinek írja, Tóth Valéria Lindenfeldinek.

Lilienfeld ma Alsó-Ausztriában, Melk közelében található, tehát nem Tirolban. Hogy volt-e a középkorban Lilienfeld nevű település Tirolban, nem találtunk rá adatot. Egyes családtagok még a lilimos nemesi címerre is emlékeztek („*ötágú nemesi korona, alatta pajzsban liliom*”), de az is meglehet, hogy ez a címer is valamilyen olvasmányukból került a családi hagyományba.

Lindenfeld viszont valóban Tirolban van, Kufstein és Innsbruck között mintegy félúton. Ma már nem önálló település. Münsterhez tartozik, annak keleti részén, a kufsteini út keleti oldalán fekvő városrész.

Mindent egybevetve: ha Munkácsy őseit tiroli származásúnak tartják, a **lindenfeldi** előnév látszik valószínűnek.

Amikor tehát Munkácsy családjának származását hol a bártfai Liebektől, hol Tirolból származtatják, azt kellene tisztázni, honnan ered ez a hagyomány.

Valószínű, hogy egy-egy Lieb családról felbukkanó adatközlés hatott szenzációszerűen a nagy hírű festőhöz ragaszkodó családban, és ez terjedt el szájról szájra, nemzedékről nemzedékre, amint ez a Bártfai Kódex nyilvánosságra kerülése után be is következett. A Bártfai Kódex hatása, a hagyomány kialakulása a családra már bebizonyított. Tudtak a kódexről, de csak a vélt nagyapáig, Lieb György Jánosig jegyezték meg a neveket.

- A bártfai származás tévHITE azonban ma már tisztázódott: a származás csak egy feltételezésen alapult, s a feltételezés nem volt helyes.
- A Liebek **tiroli** származásával kapcsolatban a családban lévő hagyomány eredetét, forrását nem ismerjük. Walter Ilges is már mint a családban meglévő hagyományt említi meg (Tóth Valériával szinte azonos időben), viszont ő közvetlenül Munkácsy családja körében élt, így ez a családi hagyomány megbízhatóbbnak tűnik.

Lieb Ignác szüleinek ismeretlensége miatt azonban a tiroli származás egyelőre bizonyíthatatlan.

*

Hogy mennyire nem elég a vezetéknev azonossága a rokonság bizonyításához, az alábbi példa jól mutatja.

Munkácsyékkal egy időben, **Munkácson** egy azonos nevű (!), másik Michael Lieb (Lieb Mihály) is élt. Ennek a Michael Liebnek 1840-ben Johanna, 1842-ben Barbara nevű leánya született, 1844-ben pedig (Munkácsy születésének évében!) Johann nevű fia, majd 1849-ben Anna Mária és 1851-ben Anna nevű leánya. Ezek is Lieb Mihály gyermekei. Hogy lehet ez? A család kilétét a feleség neve tisztázza: ő ugyanis Clara Hrabovszky,¹² ezért nem téveszthető össze a mi Munkácsynk családjával, ahol az anya Reök Cecília volt. Ehhez azonban nem volt elég az apa neve, kellett az anya nevének ismerete is.

Egy-egy Lieb név megtalálása tehát messze nem bizonyító erő a Munkácsyval való rokonságra.

*

---

¹² Munkácsi római katolikus egyház keresztelési anyakönyve. Mukacseve. Ukrajna.

Hogy még bonyolultabb legyen a sóvári Lieb család története, **említek még** néhány Liebet, akik Lieb Ignáccal egy időben éltek Sóváron.

1. Thomas Lieb geométáról már korábban volt szó.

2. „*Ignatius Lieb*” és „*Maria*” házasságából 1786-ban született „*Emericus Franciscus Lieb*” és 1792-ben „*Franciscus Ignatius Lieb*” nevű gyermekük.

A név tökéletesen egyezik. Még az Ignác név is azonos. Ám a mi Ignácunk csak a következő évben, 1793-ban házasodott meg. Az adatok szerint tehát Sóváron két felnőtt Lieb Ignác is élt egy időben, a mi Lieb Ignácunk idejében.¹³

3. A sóhivatali iratok 1815-ben említenek egy újabb Liebet, **Lieb Jánost** (Johannis Lieb), aki mint „*lapicida*” (kőfaragó) a sóvári uradalomban „*mindenféle kőfaragói munkát*” elvégzett.¹⁴ Ez a sóvári Lieb János 1799-ben már feleségével, Filler Judittal együtt keresztszülőként szerepel Sóbányán (Sóvár része) az anyakönyvekben. 1800-ban Erzsébet nevű leányuk, 1803-ban József nevű fiuk született (egy időben Munkácsy édesapjával és annak testvéreivel). 1825-ben sófőző mesterre nevezik ki. Mint nyugdíjas, 1841. november 26-án, 75 éves korában halt meg, így 1766-ban születhetett.

Tehát az 1764 körül született Lieb Ignáccal közel egyidős volt, azonos időben működött Sóváron, sőt, halála is két év különbséggel következett be. (Felesége tíz évvel élte túl: 1851. december 8-án halt meg 86 éves korában, így születése 1765-re tehető.)¹⁵

Lieb János kilétét nem sikerült teljesen megfejteni.

4. És egy újabb Lieb, már az 1800-as évekből, a néhány száz lakosú Sóbányából. Az anyakönyvek említik *Lieb Máriát*, akinek a férje Adamovits András. 1835. szeptember 9-én János nevű gyermekük születik, Mária akkor már túl van a negyvenedik évén. 1850. április 9-én halt meg Sóbányán 60 éves korában. Mária tehát 1790 körül születhetett. Ki ez a Lieb Mária? Szüleit nem ismerjük. (Lieb Ignác csak 1793-ban házasodott, Lieb János házasságkötésének éve ismeretlen, de 1790-ben 24 éves lehetett.)¹⁶

*

A Liebek történetének áttekintése után megállapíthatjuk, hogy Sóváron a 18. század végén, a 19. század első felében több Lieb család is létezett. Rokoni kapcsolatuk anyakönyvek hiányában nem bizonyítható, de feltételezhető. (A rokonság tisztázásához azonban alapos helyi anyakönyvi, netán levéltári kutatásra volna szükség.)

¹³ Statny Archiv Presov. Sóvári róm. kat. egyház keresztelési anyakönyve.

¹⁴ MOL Salinaria 13407/1815.

¹⁵ Statny Archiv Presov. Lieb János közölt anyakönyvi iratai a sóvári róm. kat. egyház anyakönyveiben található.

¹⁶ Statny Archiv Presov. Sóvári római katolikus egyház anyakönyve.

Még a bártfai Liebekkel való kapcsolatuk is feltételezhető. Erre mutat a bártfai Liebek egy-egy szereplése a sóvári anyakönyvekben, és a két család sóhivatali tisztségviselése is egyazon településen (Sóváron).

A foglalkozás választásában – a hivatalba való bejutásban – a rokoni kapcsolat akkoriban közrejátszhatott.

Ugyanakkor az azonos foglalkozás elvándorlásra is készíthette a családot, mert a bártfai sóhivatal kis létszáma nem adott megfelelő teret az előrehaladásra. Sóvárott viszont a sóvári főfelügyelőség jóval nagyobb létszámú tisztviselői karában már több lehetőség volt az előmenetelre, egyszerre több családot is el tudott látni állással anélkül, hogy egymást akadályozták volna az érvényesülésben. Ezért tudott megtelepedni Sóváron a Lieb család több tagja, ága is, és élhetett egymás mellett több évtizeden át.

Anélkül, hogy felsorolnánk a két sóhivatal tisztviselőit, a különbség a két sóhivatal alkalmazottainak fizetési jegyzékéből is érzékelhető. A bártfai sóhivatal alkalmazottainak összes fizetése 662 Ft volt, Sóváron ez 6599 Ft-ot tett ki.¹⁷ Tehát Sóváron tízszer annyi volt az alkalmazottak fizetése, mint Bártfán. Ez számbeli és minőségi különbséget is jelenthetett a két hivatal között.

Összegezve

1. Amíg a kódexbeli Liebek meg az itt felsorolt Liebek és Munkácsy nagyapja, Lieb Ignác közötti rokonságot nem tudjuk kimutatni, a kódexbeli Liebeknek Munkácsyval kapcsolatos rokonságát állítani tudománytalan lenne.

Az óvatosságra a Munkácson említett másik Michael Lieb (Lieb Mihály) itt közölt adatai is intenek.

2. De tisztázatlan maradt a Munkácsy tiroli őseiről tartott családi hagyomány is. Tóth Valéria az általa beküldött levélben teljesen tévesen emlékezett Munkácsy nagyapjának családi kapcsolataira. Csupán a Lindenfeldből való származás említése adhat támpontot az esetleges további kutatásokhoz.

*

Még néhány adalék az újabb technika segítségével.

Mivel Lieb Ignác szülei ismeretlenek, megpróbáltuk feltárni a Liebek észak-magyarországi lakóhelyét, származását és számát, így közelítve meg Lieb Ignác születésének idejét.

Annyit tudunk a sóvári iratok alapján visszaszámlálva, hogy Lieb Ignác 1764 körül születhetett.

A szlovákiai anyakönyvek jelenlegi feltártsági helyzete szerint a mai Szlovákia területén 1750 és 1810 között 27 Lieb nevű gyermek született, ebből fiú 19.

---

¹⁷ ROTTER é. n. 323–324.

A Liebek többsége Eperjesen, Sóváron és Nagyszombatban született, de főleg Sóvár és a mellette fekvő Eperjes volt a **központjuk**. (Ma Sóvár Eperjeshez tartozik.) E két településen született ugyanis 14 gyermek, a gyermekek fele. De **Sóváron** született a 27 gyermek közül 10, ebből fiú 8.¹⁸

A fiúgyermekek közül háromnak a neve Ignác, ebből 1 Trnavában (Nagyszombatban), 2 Sóváron.

A két Sóváron született Lieb Ignác nevű gyermek közül az egyik 1792-ben, tehát a mi Ignácunk nagykorúsága idején született már.

Érdekes viszont a másik két Lieb Ignác adata: mindkettőt 1764-ben keresztelték, a mi Lieb Ignácunk feltételezett születésének évében.

- Az egyik: „*Ignatium*” Lieb. (Lieb Ignác) 1764. augusztus 30-án keresztelték Trnaván (Nagyszombatban). Szülei: „*Josepho Lieb*” (Lieb József) és „*Anna Maria Perdes*”. Ez a Lieb Ignác azonban papi pályára lépett, és 1837. október 10-én hunyt el a csehországi Zaluži-ban.¹⁹ A mi Lieb Ignácunk viszont 1844-ben hunyt el.
- A másik: „*Ignatium Joannem*” Lieb (Lieb Ignác János), 1764, Sóvár. Szülei: „*Mathia Lieb*” (Lieb Mátyás) és „*Maria*”.

(A nevek írásában és internetes közlésében lehet némi pontatlanság a nehezen olvasható és átírható korabeli anyakönyvek miatt.)

Íme – a két Lieb Ignác közül – Munkácsy nagyapjának valószínű születése.

Közelebb áll a valósághoz, hogy a Sóváron 1764-ben keresztelt Lieb Ignác Jánost tartsuk Munkácsy nagyapjának, s e szerint Munkácsy eddig teljesen ismeretlen, sohasem említett **dédapja** a Sóváron élő Lieb Mátyás, a dédanyja pedig Mária lehetett. De ez csak feltételezés.

Továbbra is megmarad a korábban említett anyakönyvi bejegyzés problémája: „*parentes ignorabiles*”. Miért jegyezték be ismeretlennek Lieb Ignác szüleit?

És nem jutottunk közelebb a Liebek (Munkácsy őseinek) tiroli származásához sem. Munkácsy nagyapjának tiroli származása, építőmérnökként való bevándorlása a valódi nagyapa, Lieb Ignác életének bemutatásával teljesen valószínűtlen, a tiroli származás „bizonyítékai” nem illenek a nagyapára. Lieb Ignác magyarországi bevándorlása – az adatok szerint – szinte lehetetlen.

Ez nem jelenti azt, hogy a Liebek tiroli származása nem lehet igaz. Csupán azt, hogy az eddigi – újságcikkekből és más forrásokból származó – adatok ezt nem igazolják.

---

¹⁸ www.familysearch.org.

¹⁹ Google. Slovenske osobnosti v Trnave.

IRODALOM

BENCZUR 1899

Benczur Kata: A bártfai Lieb-család. Vasárnapi Újság, 1899. január 15.

BENCZUR 1903

Benczur Kata: Munkácsy Mihály őseiről. Művészet, 1903. 66–68.

CZEGLÉDI 2001

Czeglédi Imre: Munkácsy ősei és rokonsága. BMMK, 22. (2001).

ILGES 1899

Ilges, Walter: M. von Munkacsy. Bielefeld und Leipzig, 1899.

ROTTER é. n.

Rotter, Franz: Versuch Historisch-topographisch-statistisch-technischer nachrichten über die königliche Salinen zu Sóvár. Von. K. K. Salinen-Verwalter in Sóvár. Kézirat. Bányászati Kutató Intézet Könyvtára, Budapest, é. n.

**The origin of Munkácsy's family.
Tradition and Reality**

- Imre Czeglédi -

Resume

The author is a researcher of Mihály Munkácsy, originally Lieb, world famous Hungarian painter's family and relatives. In this study, the author has analyzed the familial relationships with Munkácsy and the authenticity of the oral traditions.

As to the descent of the Liebs, Munkácsy's family, two versions have survived both in the family and literature: descent from Bavaria or Tyrol.

The tradition of descent from Bavaria had been established on the basis of a written family history made in Hungary. The person latest entered into the list, György János Lieb, born in 1770, was assumed to "have been" a grandfather to Munkácsy. In the parish registers, in the person of Ignác Lieb, the author managed to find the real grandfather to Munkácsy.

Already Walter Ilges, the son to Munkácsy's sister, in his Munkácsy biography published in 1899, mentions the descent from Tyrol prevalent in the family. The tradition was, at more length, written by Valéria Tóth, Munkácsy's aunt as an old woman, in Budapest Hírlap (Budapest News) in 1900, the year of Munkácsy's death. According this theory, a presumed grandfather to Munkácsy – no name is mentioned, so the name is unknown –, as a civil engineer, immigrated

to Hungary from Tyrol, to manage construction works in Sívár, then he enlisted in the salt office where he became a principal salt officer.

In this study, the author states that Ignác Lieb, the real grandfather to Munkácsy could not come to Hungary as an engineer because he already went to high school in Igló, Hungary, then, at 21, he became a clerk at the salt office.

Concerning more appearances of the alleged grandfather's family (e.g. those of his alleged brother), the author states that it is not Munkácsy's brothers but Ignác Liebs's children and their descendants who are involved. In its turn, the descent of Ignác Lieb is not researchable because, on the occasion of his marriage, instead of his parents' names, the note "unknown parents" is recorded in the birth register.

Summarizing the research, it can be stated that, on the evidence currently available, neither the descent from Bártfa nor that from Tyrol can be proven. This does not mean that there is no reality behind the tradition, it is only that or present knowledge does not allow to find the truth out.